

Власенко О.М. Проблема етнокультурної ідентичності Полісся // Етнокультурний компонент освітньо-виховних систем Полісся // Збірник наукових праць молодих дослідників – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2009. – 208 с. (С.18-20)

ПРОБЛЕМА ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ПОЛІССЯ

Більшість регіонів світу охоплено процесом етнічного відродження, або, як його ще називають, етнічним парадоксом сучасності, який йде паралельно і всупереч світовим глобалізаційним процесами.

Феномен етнічного відродження має глибокі культурно-історичні основи, оскільки в епоху стирання політичних кордонів між країнами особливо важливим є зберегти свою національну та культурну ідентичність. Історична пам'ять, традиційні цінності, релігійні канони – це все те, що робить кожний народ, кожну націю унікальною та неповторною.

Україна перебуває у динамічному просторі, в якому відбувається постійне змішування культур, що породжує проблему етнокультурної ідентичності людей, які проживають на її території, а в нашій ситуації – Полісся – території, яка має багатогранне історичне минуле, в якому і донині збереглося багато реліктових явищ української культури, адже українці сприймають національність не генетично, а через культуру, тобто мову, історію, традиції, фольклор, народну художню творчість. Національна самосвідомість українців формується у процесі ознайомлення з народними віруваннями, іграми, народними іграшками, звичаями, традиціями, обрядами та святами тощо.

Для подолання недоліків процесу етнокультурної ідентичності регіонів України, в тому числі і Полісся, необхідно розв'язання наявних суперечностей національної єдності, зміцнення стабільності і міжетнічної співпраці в Україні, що, в свою чергу, буде впливати на процес зміни етнічності кожної особистості і формування її самосвідомості.

Стратегічно важливим для нас виступає поширення та розуміння культурного досвіду, духовної спадщини як життєвої необхідності повернення до національних культурних цінностей та їх збереження для майбутнього.

Поняття "етнокультурна ідентичність" являє собою сукупність взаємопов'язаних і взаємообумовлених етнічних і національних ідентифікаційних чинників які, з одного боку, є підставою для віднесення окремої особи чи групи людей до певної етнокультурності, а, з іншого, їх відокремлення від інших спільностей.

Позаяк перехід від бездержавного до державного стану, а від нього до утвердження засад громадськості - такі основні етапи еволюції етнокультурної ідентичності для народів, які в силу різних обставин були позбавлені, або ж не мали своєї державності. В руслі саме цієї традиції і перебуває процес культуротворення в Україні.

Феномен етнокультурної ідентичності притаманний будь-якому національному процесу, хоча темпи і строки його розгортання, як загалом і консолідації національно-історичної єдності і залежать від різноманітності національних ідентифікаційних чинників, в яких він протікає. За таких умов етнонаціональна ідентифікація являє собою процес визрівання національних якостей етносу і системи національних ідентитетів.

Культурна спадщина Полісся має свою локальну ідентичність, сформовану протягом тривалого і насиченого подіями історичного минулого. Проте сьогодні дуже часто культурна спадщина стає чужою і незрозумілою, щоразу українці менше розуміють мову мистецтва, традицій, тим самим втрачають свою культурну ідентичність. Людина стає позакультурною істотою, сприймає масову рекламно-пропагандистську квазікультуру як основну цінність. Що і пояснює актуальність нашого проекту.

Враховуючи актуальність й ступінь наукової розробки теми, нашою метою є дослідити, узагальнити і проілюструвати етнокультурну ідентичність Полісся кінця XIX століття до сьогодення за допомогою характеристики й аналізу комплексу архівних та історичних документів, літературних джерел, експонатів етнографічних музеїв та усіх інших віднайдених джерел.

Хронологічні межі дослідження охоплюють кінець XIX ст. і до сьогодні. Цей хронологічний період можна вважати своєрідним "переломом" у культурологічній науці, який зумовив поглиблення взаємин української культури з європейською. Традиційно дана епоха відображає перевагу сільського населення у формуванні етнографічної особливості Полісся, тоді як міста на території регіону були загалом поліетнічними. Посилення зв'язків села з містом у ході історичного розвитку відповідно позначилося і на культурі та побуті сільського населення, особливо в останні десятиріччя XIX і поч. XX ст.

У другій половині XX століття посилюються процеси, що характеризуються сплеском усвідомлення своєї етнокультурної ідентичності. В якості диференціальних характеристик Полісся в нашому проєкті виступають національні цінності, уявлення про рідну землю, народні вірування, фольклор, традиції та свята, народна художня творчість (образотворче, декоративно-прикладне мистецтво), а також вишивки, вироби з лози та соломи, писанкарство, гончарство, художня обробка дерева тощо), іншими словами особливості ментальної прогресії, що модернізується наприкінці XIX–XX ст. та нині

фактично ототожнюється із сучасною моделлю цілісного ареалу Полісся.

У методологічному арсеналі данного проекту використаний міждисциплінарний підхід. Він полягав у застосовуванні категоріального апарату історії, філософії та культури, народознавства, етнографії та педагогіки з метою виявлення шляхів впливу елементів культури Полісся на формування етнокультурної ідентичності особистості.

На сьогодні існує суттєва необхідність об'єднати суспільство на основі звернення до спільних історичних культурних цінностей і виховувати громадянську відповідальність особистості, її критичне мислення та емансипацію від влади і держави, сприяти формуванню інституцій громадянського суспільства, які відстоюють права і свободи громадян. Це стане можливим за умови відродження солідарності усіх постійних мешканців, для яких українська земля стала спільною батьківщиною.